

Moszkva— Tokió távrepülés

A Moszkva—Tokió közötti 8015 kilométeres útvonal leszállás nélküli átrepülését sikeresen végrehajtva, pénteken a tokói nemzetközi repülőtéren landolt az IL—62-es típusú szovjet sugárhajtású utasszállító gép.

Kulik, a polgári légiforgalmi miniszter helyettese, aki a gép fedélzetén érkezett Tokióba, elmondotta, hogy az IL—62-es gép 8 ezer 500 kilométert képes repülni útjának megszakítása nélkül, 122 utas befogadására alkalmas, maximális sebessége 900 kilométer óránként. (MTI)

A könnyűiparban:

Újabb szabadszombatosok

A Könnyűipari Minisztériumban felmérés készült a munkaidő-csökkentésről. Ez év elején kísérletképpen kilenc könnyűipari vállalat vezetett be rövidített munkahetét. Az intézkedés 18 ezer dolgozót érintett. Július 1-től kezdődően 41 vállalatnál csökkentették a munkaidőt, majd október 1-én 12 vállalat különböző részlegeiben tértek át a 48 óránál rövidebb munkahétre. Ez azt jelenti, hogy a kísérleti vállalatok dolgozóin kívül újabb 92 ezer könnyűipari dolgozónak van több szabad ideje. November 1-től ezek a vállalatok újabb gyáregységeikre terjesztik ki a rövidített munkahetet és várhatóan az év végére eléri a 137—138 ezret azoknak a dolgozóknak a száma, akik szabad szombatoskat kapnak, vagyis heti 48 óránál kevesebbet dolgoznak. Ez egyébként azt

jelenti, hogy a munkaidő-csökkentés kiterjed a könnyűipari dolgozók több mint a felére.

Megvizsgálták, milyen lehet a munkaidő rövidítése: az intézkedést 1969-ben mintegy 50 ezer, 1970-ben pedig 36 ezer munkásra terjeszthetik ki. A bevezetésre jogosult vállalatoknál jelenleg még nem minden munkahelyen látnak lehetőséget arra, hogy 1970-ig rövidebb munkahetet vezethessenek be, s ez 13 000 dolgozót érinthet.

A vizsgálat során megállapították, hogy a munkaidő-csökkentést a könnyűiparban is alapos felkészülés és a fokozatosság jellemezte. A jó felkészülés, a műszaki és szervezési intézkedések, a dolgozók igyekezete, versenye nyomán a kísérleti üzemek egyikében sem volt termelésvesztés.

A NÍLUS MENTÉN

Az évezredek árnyékában csecsemőkorú ez a metropolis: Nagy Sándor i. e. 332-ben alapította. Ígéretemhez híven ezentúl sem fárasztom az olvasót bárhol elolvasható tudnivalókkal, csak valahogy érzékeltetni szeretném a roppant időarányokat: a nagy piramisok ötezer évre visszavezethető korához ifjúnak számít ez a kétezer év-nél idősebb város — s ugyan hol voltak a mi őseink kétezer éve?

A legtöbb néznivaló most nem a múzeumokban van — a világhírű éremgyűjteményt is pincébe rejtették a háború alatt. A kopt keresztény emlékeket rejtő templomokat végig zárandokoljuk, s nem programszerűen — mert ez sajnós, kimaradt a hivatalos „menetrendből” — néhányan meglátogatjuk a könyvtárat és az egyetemet. Mégis — nem várt módon — Faruk ex-király muntazai kastélyában ér „múzeumi” meglepetés. Ezt ugyanis végignézzük hivatalosan, s ugyan miket rejt? A nequedrangú képek, bazári bútorok mellett a volt királynő francia rúzsait, a meglehetősen gyorsan távozott király szabóférces, félbe maradt ruháját... Ki érti, miért kell ezt tisztelteltjes hanghordozással ismertetni a gyanútlan turistáknak? Na, félre az ironiával: történelmi hely ez! Itt írta alá lemondását az utolsó egyiptomi király, Faruk, 1952. július 26-án.

A kastély a szívünkhez nőtt: csodás szép kertjében, épp a szomszédságában állt az a szálloda, amelyben — azt hiszem, az idegenforgalmi apálynak köszönhetően — laktunk. Tőlünk tén 500 méterre Nasszer elnök nyaralója, előttünk egy keleti szállodacsoda, a Hotel Palesztina, s a Földközi-tenger luxur strandját, hátunk mögött a pirosító datolyáktól roskadozó pálmaliget és narancsfa erdő — minden okunk megvan, hogy sose felejtsük el Alexandriát!

Látni, látni Cleopátra városát! Olyanok mondják, akik látták Luxort és Thébat is — nekünk, sajnos, ez nem adatott meg — ők mondják: aki nem látta Alexandriát, hiába volt Egyiptomban. Ez túlzás, bár szépsége annyira vonzó, hogy egy-egy hangulatos térről, utcáról alig bírja továbbúzni magát a tengerparthoz simuló, nagy kiterjedésű, közel kétfélmillió városban. Allok a központi téren, a Szaád Zaglul-on, mögöttem a tenger, előttem a Raml tér és a főutca, a Nabí Danial. Itt volt az ősi vá-

Alexandria

roszközpont is — ez a modern házak alatt szunnyad, kiáztatlanul. De a katakombák nedves mélyeit végigjárjuk, s meglátogatjuk Pompeius oszlopát, amelyet téves nagyvonalúsággal hívnak ma is így, hisz valójában Diocletianust kellene dicsőítenie az égre törő, magányos vörösránit oszlop 25 méterének. Csakhogy: a piramisok után kő legyen a talapatán, ami meghatja az embert... még ha ilyen csaknem fényképezhetetlenül magas is! A kövek beszélnek — mondja a bölcs római mondás, s ezen a földön az őskeresztények mondái keringenek. Csakhogy azt az emberek, s nem a kövek mondják.

Mozi. Különautóbuszunk repített bennünket a szép, világított tengerparti úton, a híres, a közel húsz kilométer hosszú Corniche-on. Este szebb volt. Nappal a vakítóan világos házak és a mélykék tenger mellett is hiányérzetünk támadt: — a fák zöldje hiányzik a partról. — A „Bonnie és Clyde”, végelelni-sem-akaró amerikai film nem csúfolta meg a varakozást. A legnagyobb élmény mégis a mozi közönsége volt. A mi délutáni előadásaink ahhoz képest miniatűröket léghőrt lehelnék — hogy mit műveltek itt a felnőttek a filmnek egy-egy 16 (vagy húsz) éven felüli jeleneténél? A hangzavar aztán felriasztotta a csecsemőket, s hogy a szélesvásznú-csokhoz bébi-oázis legyen a „zene”...? (A gyerekeket magukkal cipelik este, legyen az mozi vagy matrózbár, ahova a jó szülők betérnek.) A film lírai részeinél belebeordít a rikkancs: Cocá-t, cigarettát tessék! Dohányoznak az előadás alatt. S mert ez drága mozi, az előcsarnokban szőnyeg van — a szőnyegen nyomják el hát a csikket.

Matrózbár. Tessék benevezni a táncversenyre! Aki legtöbb táncot tudja felajánlani, amit alkalmasint eljárási partnerével, vezetés számot kaphat. Ötven felírt táncdal nem juthat be az ember a versenyporondra! Szerencsére — a közönség ugyanis túl eredetien viselkedik. Amelyik pár nem tetszik nekik, hozzávág a szőrszálcsavart. A megbírált felsikolt, a táncparkettet fel nem söpri. (Elve kijutottunk.)

Modern világváros Alexandria, és európai fogalmak szerint is tiszta. Kairó afrikaiabb, egzotikusabb. Vagy

mégse? Íme: egy tréfás kaland. Alexandriából:

Siettem vissza a városból a 15 kilométernyire fekvő muntazai szállásunkra, de hiába: dugig minden autóbusz. Kettőt elengedtem, a harmadikra csakúgy mint Szegeden, felkapaszkodtam. Lógok a lépcsőn a fehér galabéjjás férfiak között. Nevetnek. Barátságosan viszsanevetek. A busz nem indul. Egyre többen derülnek. Sofőrünk kiszáll, megáll a hátsó ajtónál. Térdet csapkodja nevetésben. Jó ég, ezek rajtam mulatnak! „Madame — mondja, amint magához tér — „nálunk a hölgyek leülnek a buszban!” — És ha nincs hely? — így én. „Akkor nem szállnak fel!” De én... sietek! „Parancsoljon — tessék az első ajtóhoz — s néhány pillanatra muntazai fátlyas és nem fátlyas hölgyek társaságában lelem magam, a busz elején. Nyújtom a jegy árát, az öt piasztart a kalauznak. Köszöni, nem kell, ő most akkorát nevetett, hogy az minden pénzt megér... Ez is Alexandria!

P. Szőke Mária

A szabadságvesztésből szabadultak utógondozása

A Szakszervezetek Csongrád megyei Tanácsának Elnöksége, és a Csongrád megyei Főügyészség közösen rendezett tegnap ankétot Szegeden, az SZMT székházában, a szabadságvesztésből szabadultak utógondozásáról. Úgy véljük mi is, hogy a téma széles érdeklődésre tart számot, hiszen társadalmi ügyről van szó. Mindannyiunknak érdeke, hogy akik megtevédték, megbotlottak, vétettek a társadalom érdekei ellen, összeütköztek a törvénnyel, azok éppen a társadalom segítségével megtalálják önmagukat, zökkenők nélkül beilleszkedjenek az életbe. Sajnos, az ankét iránti érdeklődés, enyhén szólva, kicsi volt. Dr. Nyilas Zoltán ügyész beszámolóját az utógondozással kapcsolatos munkáról és teendőkről mindössze tízen négyen hallgatták a nagytérben. Éppen azoknak a vállalatoknak, intézményeknek a képviselői hiányoztak, akik a hozzájuk került büntetésből szabadultak társadalomba illeszkedése

Néprajz és honismeret

Évek óta az a szokás, hogy a Csongrád megyei néprajzi és nyelvjárási gyűjtőpályázat eredményhirdetése az októberi műzeumi hónapban történik. Így van ez idén is. A pályázat lezárásakor jó alkalom kínálkozik arra, hogy áttekintsük vidékünk néprajzi gyűjtőmunkáját. Ez a fölmérés az eredmények összegzése mellett tanulságokat is ígér.

A néprajzi gyűjtőmunka műhelyei a múzeumokon kívül a honismereti szakkörök. A honismereti mozgalom hetnyolc éve azzal a célkitűzéssel bontogatta szárnyait, hogy a szülőföld jobb megismerésére és megismertetésére neveljen. A szakköri vezetést főleg történeti és néprajzi érdeklődésű pedagógusok vállalták. Több helyen, például Tápén, Csongrádon, Szegváron már korábban is folyt helytörténeti-néprajzi gyűjtés, s ez a szakkörökben újabb lendítőrőt kapott.

A honismereti mozgalom célja a gyakorlatban nagyon sokféleképpen valósulhat meg, de az a tapasztalat, hogy a néprajzi tevékenység valamilyen formában mindenképpen szerepet kap a honismereti szakkörökben. Ez nem véletlen és tulajdonképpen abból adódik, hogy tájunk paraszti jellegű életmódját, kultúráját, évszázadokon keresztül a hagyományos paraszti munka határozta meg, amit a néprajztudomány vizsgál. Ha a kutató falutörténettel foglalkozik, akkor is ott, ahol az írott források már nem nyújtanak elegendő tájékoztatást, a néprajzi szempontú vizsgálat segíti ki. De falvainkban a néprajzi adatgyűjtés hasznosan egészíti ki ismereteinket bármilyen honismereti vonatkozású kérdésben.

Szakköreink gyűjtőmunkája az utóbbi években gazdag anyagot juttatott a néprajzi pályázatra. Az ifjúsági tagozaton különösen a szegedi Vedres István építőipari technikum és a vásárhelyi Bethlen Gábor gimnázium tanulói tündek ki. A leendő építészmérnökök a környék népi építkezését vizsgálják: hiteles, szakszerű fölméréseket készítettek Tápén, Mihályteleken, Sándorfalván, a domaszéki tanyákon, a volt Pallavicini uradalom egyik megmaradt majorságán: a hantázi majorban. Külön csoport tanulmányozta a dorozsmai cigánytelep építkezését és életmódját. A Németh Olivér szaktanár irányításával dolgozó tanulók munkája országosan is kiemelkedő, hiszen tavaly az ő pályamunkáik érdemelték ki az országos ifjúsági I. és II. díjat.

Sok értékes adatgyűjtést

végeztek Mindszenten, ahol a szakköri munkából az idősebbek és az iskola tanulói egyaránt kiveszik a részüket. Tápé már régebb óta jelentős bázisa a Szeged környéki néprajzi gyűjtőmunkának. Itt Molnár Imre tanár szakiskola körében a tárggyűjtésben jeleskedett, de több évben szerepelt az ifjúsági pályázaton is. A tápéi szakkörösök és vezetőik gyűjtött anyaga is jó építőkövetek ad a készülő, nagyobb terjedelmű falumonográfiához.

Honismereti szakkörvezetőink maguk is végeznek önálló néprajzi gyűjtést és a rendszeres munka nyomán a falu népeletének egy-egy részletéből monográfia kerekedik. Rózsa hagyományos kisparaszti gazdálkodásáról Rakoncazi János már harmadik éve hoz értékes anyagot, Apátfalva népi táplálkozási monográfiáján pedig Szigei György dolgozik, s közben gyűjti a község dal-kincsét is.

Az évente meghirdetett pályázatnak nagy szerepe van abban, hogy több parasztember is bekapcsolódott a honismereti-néprajzi gyűjtésbe. Tavaly tűnt föl a pályázaton öv. Veszélka Andrásné balástyai asszony, aki első ízben a szegedi tanyákon fennmaradt, Rózsa Sándorhoz és bandájához fűződő betyárhagyományokat dolgozta fel, idén pedig a tanyai életről és szokásokról adott tartalmas, életképszerű ismertetést. A Szentes-dónái

határban Papp Imre 68 éves tsz-tag, Csanádpalotán Asztalos P. Kálmán, Algyón Czírok Sándor, Üllésen Soós János dolgozik néphagyományaink megőrkítésén.

Az utóbbi években több igényes falukronika készült. Zákányszéken Puskás Rencencé tanár, néprajzi adatgyűjtést is végzett a falukronika összeállításához. A mórakalmi községi tanács megjelentette Szécsy György helytörténeti munkáját. Csak helyeselhetjük, ha a helyismereti munkában néprajzi anyaggyűjtésre támaszkodnak, hiszen a népelet jelenségeinek bemutatásával adhatunk teljesebb képet az újabb nemzedékek számára is népünk nehéz, küzdelmes múltjáról.

Az eredmények számbavétel után hadd utaljak néhány feladatunkra is. A hagyományos paraszti gazdálkodás munkáiról már több helyen alapos lejegyzés készült, de kevesen foglalkoztak még a régi állattartással. Társadalomtörténeti szempontból is fontos a volt uradalmi cselédek, részesek, summások visszaemlékezéseinek gyűjtése. Vidékünkön több vegyes lakosságú község van, ahol érdemes a nemzetiségek néprajzával és a kölcsönhatásokkal foglalkozni. Szép feladat a hagyományos népi építkezés és házberendezés, és a kihaló kisiparágak kutatása.

Juhász Antal

Király Sándor kiállítása

A szegedi származású Király Sándor, a Budapesti Iparművészeti Főiskola adjunktusa 1957-ben kapott diplomát. Mestere Z. Gács György és Miháltz Pál volt; mindketten a műfajok egész skáláján „játszó”, kísérletező kedvű művészek. Király is kutató, szenvedélyesen kísérletező alkot, aki szakmai körökben nagy feltűnést keltett optikai, színelméleti kutatásokkal folytat, s e kutatások lecsapódásaként járatan utakon tör csapást. Képein — hazánkban kezdeményezően kísérletezve ilyen megoldással — zománcot visz rá fém-lapokra; vas- és rézdomborításokra varázsol sajátos harmóniában összezendülő, merészen leegyszerűsített színezőket, s az összevarratott fémlapok révén a modern építészeti formarendszerrel meglepő módon szinkronizáló képzőművészeti alkotásokat hoz létre, ezzel mintegy társadalmi funkcióhoz juttatva azokat.

Egy-egy téma hónapokig, évekig vonzza, így aztán a legváltozatosabb, a szobrászati, a festő — és iparművészeti jellegű egymásba olvasztó, különféle műfajú, szintézisre törekvő megoldások sorjázának szorgalmas keze alól — meghitt hangulatú, padlástérből kialakított Rákóczi úti műtermének ösztönző légkörében. Az „öztönző” jelzőt szó szerint kell értenünk, hiszen, ha e műterm ablakának szédítő magasából kitekint az ember Budapest házai fölé, azonnal megelégeli azt a természetes életmódot, melyet dekoratív hatású kompozíciói népes rendjére ír át, lényegit művészetté Király; hol fémszerkezetet asszociálón többes felületű, hol az írókázás kaligrafikus poézisét pókháló-finom vonalritmikával megidéző, gondosan érlelt alkotásokká. A rokonélmény-inspirálta motívumok hol varratózással összeillesztett, zománcozott fémlapokon, hol puhán-meleg színezgűttessel

ékes falszőnyeg-költeményen, hol egyetlen lemezről folyamatos fejlettséssel vésett, s olykor expresszív izgatottságú, olykor pedig éteri lebegésű, zenét időzőn celláit dúcon fedezhetők fel.

Nem véletlen, hogy ezek az anyag szeretetében és bővelében fogant, változatos műfajú alkotások otthonosan illeszkednek bele egy-egy modern vonalú bútorokkal ékesített szobabelső gracióz formarendjébe. Mind tűzizománc-képei, s grafikái, mind kerámiai, s falszőnyegei a korszerű környezetalakítás egyre igényesebbé tételét munkálják, anélkül, hogy az egyediség, az alkotói szuverenitás jegyeiről le kellene mondaniok; anélkül, hogy az elvonatkoztatás fázisait megelőző, megközelítő alapelményt végképp megtagadnák s elfeledtetnék. S anélkül, hogy az új technika esetében kétségtelenül előtérbe kerülő, harsányabb megoldások csábításának jótányit is engedne alkotójuk.

Király Sándor rendteremtő, az anyagok, a színek, s formák összhangját kutató művészete városunkban fogant, a művészt kezdeti lépéseinél ez a város dajkálta — méltán lehetnek eredményeire büszkéek a puritánul tisztá értelmet s indulatokat hordozó alkotóművészet szegedi kedvelői.

Dér Endre

Idegenforgalmi tanácskozás

Háromnapos országos idegenforgalmi tanácskozás kezdődött pénteken Gyulán, a városi tanács székházának dísztermében. A 200 IBUSZ-vezető és dolgozó részvételével lezajlott tanácskozáson értékelik az év eddigi idegenforgalmi mérlegét.

SZOMBAT,
1968 OKTÓBER 12.

DEL-MAGYARORSZAG 5

L. F.